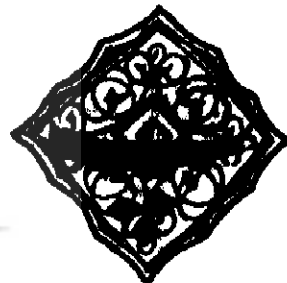

جهان‌نمان

زن در جامعه ایران باستان

این سلسله مقاله‌ها را از يك كتاب كوچك مفیدی كه «داراب دستور پشوتن سنجانا» یکی از علمای با فضل و معروف پارسی، بعنوان «مقام زنان زردشتی در روزگار قدیم» [Position of zoroastrian women vin remote Antiquity] در سال ۱۹۸۲ تألیف نموده انتخاب و ترجمه می‌کنیم.

پیش از اینکه نقاط مهم کتب مقدس را در باره مقام بلند زن در جامعه ایران باستان شرح دهم می‌خواهم نظر دقت شما را به اظهارات بعضی از علمای اروپا که عقاید آنها

در این مسائل حجت است جلب کنم. عالم آلمانی «کایگر» در کتاب خود بنام «تمدن ایران شرقی در قدیم» چنین مینویسد:

ایرانیان قدیم يك اختصاصی در شناختن موقع قانونی و اخلاقی زن در جامعه داشتند که در اقوام دیگر دیده نمیشود. از روز اول ورود زن بخانه شوهر، وی بلقب «خانمان بانو» و شوهر نیز بنام «خانمان بد» (خانه خدا — کد خدا) ملقب می‌شد. منزلت زن در نزد آنها مانند مقام مرد در خانواده‌اش می‌باشد یعنی زن نه تنها زیر دست مرد نیست بلکه با او در يك درجه مساوی می‌باشد. زن بنده و کنیز شوهرش نیست فقط انیس و مونس اوست که از تمام امتیازات او استفاده میکند و با او در نظم و نسق خانه شرکت می‌نماید. در «آوستا» چنان بنظر میرسد که زن و مرد هر دو بکلی حقوق مساوی را دارا هستند؛ و در

آنجا هیچکدام را بر دیگری ترجیح نداده و از برای اهمیت هیچ کدام از آنها اختلافی موجود نیست. اسم مردان و زنان پرهیزکار را اغلب با هم آورده همینطور که درین جهان باهمند در دنیای دیگر هم با هم خواهند بود و از لذات فردوس هردو بالتساوی بهره‌مند می‌شوند. زنها سالار منزلد و افتخار و احترام خانوادگی بایشان تفویض شده. در آوستا روان‌های پاك و مخصوصاً «آهورامزدا» در رفاقت ایزدهای زنانه ذکر و تصویر شده است.

همینطور که در بین پیروان «ویداهای» قدیم (هندوها) معمول بود، در میان معتقدین «آوستا» هم زنها حتی در مراسم مقدس و قربانی‌های مذهبی با مردها همراه بودند.

زنهایی که افکار خوب و نیت‌های پاك در دل خود می‌پروراندند و همیشه زبان‌شان بکلمات دلپذیر می‌کردد و از دست‌شان گل‌های نیک برمی‌آید و بالنسبه به شوهرهایشان اظهار اطاعت و اقیاد می‌کنند آنها را در «ویسپرد» (فصلی از کتاب آسمانی حضرت زردشت) تشویق کرده و دعوت نموده است که در مراسم مقدسه و تقدیم قربانی‌ها با مردهای بهدین (مؤمن) بالتساوی حق داشته باشند. از این گذشته روایت شده که زن و مرد با هم عبادت می‌کنند در حالتیکه دستها را بسوی «میترا» (مهر) بلند کرده و برای نگاهداری خود همراهی او را درخواست مینمایند.

کلمات قابل ملاحظه ذیل از «ریگ ویدا» مطابقت کامل با عادات ایرانیان قدیم میکند: «از ازمئه قدیم تا حال زن توجهات کامله به تقدیم قربانیا و تشییع قوانین مذهبی داشته. اوست پرورش دهنده و نگاهبان قانون مقدس!»

این پر آشکار است که دوشیزگان در انتخاب قرین خود هیچ وقت نظر بمال و منال نمیکردند بلکه شرایط لازمه مرد را

نجات، اخلاق پسندیده، قوت بدنی، هوشیاری، فصاحت، پاک دلی میدانستند.

همچنین بچوانان عذب در کتاب پهلوی موسوم به «مینوی خرد» گفتار پسندیده پائین خطاب می‌شود: «انتخاب کن زنی را بزنی که دارای جوهر استعداد است چرا که کسی مایه برکت و سعادت است که دارای حرمت و اهمیت در جامعه می‌باشد. زن پرهیزکاری که دارای روش پسندیده است خوشی و شادمانی زناشوئی را دو چندان میکند و بدترین زنها زنی است که نمیتوان با او در این زندگانی بشادمانی بسر برد».

اندرز «آتروپاتا» به پسرش: همیشه زن هوشیار و با شرم را دوست مدار و تنها با یک چنین زنی زناشوئی کن. بگذار مردی داماد تو بشود که نیک نهاد، تندرست و در کار خودش کار آزموده باشد و هیچ میندیش اگر او بی چیز است».

در موقع جشن عروسی، یک خواننده روحانی ایات ذیل را که در آوستا مذکور است بقرار ذیل میخوانده است:

«کلمات نصیحت آمیز چندی به دوشیزگانی که میخواهند شوهر بکنند میگویم! و نیز بشما جوانها میگویم چونکه من آنرا میدانم. اینها را گوشواره گوش خود کنید:

«زندگی پاک و روحانی را از راه دین و از پدر و مادران یاد بگیرید و بشناسید در دینداری بایستی محبت همدیگر را جستجو کنید چه محبت فقط میتواند شما را بخوشبختی و شادکامی برساند». و نیز در قسمت «گاسا» از آوستا جائیکه از عروسی دختر زرتشت سخن رانده شده چنین خوانده می‌شود:

«ای «پورچیستا» تو را به او (جاماسب) واگذار میکنند و او (زرتشت پدر عروس) میخواهد که تو را که جوانترین دخترهای

وی هستی، بوی بدهد تا در خدمت کردن بروان ياك و «آشا» و «مزدا» او را یاری کنی و حامی و نگهبان او باشی. با هم دیگر مشورت کنید با عقیده ياك «آرمیتی» و بیش از بیش مهربان و دیندار باشید و همیشه با راستکاری رفتار کنید».

آنگاه «پورچیستا» یعنی عروس چنین جواب میدهد:

«من او را دوست خواهم داشت و با او در محبت مسابقه خواهم کرد از آنوقت که او مرا از پدرم خواهد گرفت».

این جملات و آیات قابل ملاحظه که در فصل ۵۳ در کتاب «یاسنا» مندرج است بقایای قدیم‌ترین مراسم ازدواج ایرانیان را نشان میدهد که در اینجا این قواعد از زبان بزرگترین شاعر و دستوران ایرانی شت زرتشت بمناسبت ازدواج جوانترین دخترهای خود «پورچیستا» با فیلسوف ایرانی «جاماسب» به جوانان و دوشیزگان اخطار شده است.

این منظومه بما نشان میدهد که تعلیمات اخلاقی ایرانیان قدیم در باره ثمرات و مقصد زناشوئی چقدر نجیبانه بوده است. بقیه دارد.

اخبار مهم علمی

۱ — در نتیجه زحمات دکتر کلرولوس آلمانی مقیم لپزیک، ارسال عکس بوسیله تلفون بی‌سیم صورت امکان پذیرفته و میان برلین و لپزیک تجربه نخستین آن بعمل آمد و حدس می‌زنند که به تکمیل این اختراع طوری موفق خواهند شد که هرگونه نوشته‌ها و مطبوعات و حتی پرده‌های سینما را نیز بدین وسیله از جایی به